

Biskop Atle Sommerfeldt:

Preken 3. søndag i treenighetstiden

Festgudstjeneste Sarpsborg 1000 år

5.juni 2016 – Sarpsborg kirke

Salme 22,8-12 // 1 Tess 2,5-13 // Matt 9,35-38

Aller først: Gratulerer - ikke med dagen - men med året! 1000 år er virkelig verdt mange fester! I disse tusen årene har kirken vært en del av denne byens liv. En festgudstjeneste er virkelig rett og rimelig!

Dagens evangelium handler om at Jesus helbreder syke og fortvilede mennesker. Tenk om det hadde vært slik at det fantes et sted der all sykdom og plage blir helbredet slik det var der Jesus holdt på! Lengselen etter en slik utopi ligger dypt i oss og tjukt utenpå oss. Den følger vår grunnleggende livserfaringen alle mennesker har av egen og andres sårbarhet.

Det er ikke vanskelig å gjenkjenne denne lengselens mange og ulike ansikter også i vår tid og i våre lokalmiljø. I det forrige århundre var det de store politiske ideologiene til høyre og venstre som var dominerende i det offentlige rom. I vår tid er det først og fremst sterke kommersielle krefter som dominerer gjennom sin markedsføring av helse og livsstilprodukter med retusjerte glansbilder som blikkfang. Men de er ikke alene. Også religiøse bevegelser hevder seg stadig å kunne tilby nye liv der sårbarhet og smerte er helbredet.

Slik skapes religiøse nomader som vandrer fra sted til stede i lengselen etter å erfare den store helbredelsen, forførte ofre for ledere som tilbyr et liv i herlighet – til og med det største av alle under: At døde vekkes opp til nytt liv midt i blant oss. Smarte, såkalte kristne ledere, viser liten tilbakeholdenhet med å proklamere om de storslåtte mulighetene akkurat deres telt eller stevnehall eller ombygde kinoer gir mennesker til å overvinne sykdom og plage.

Begge de kristne avisene har de siste ukene avdekket hvordan slike religiøse steder svært ofte utvikler seg til skrekkens felleskap der mennesker på leting etter helbredelse og livshjelp blir gjort ansvarlig av selvbestaltede religiøse ledere for at løftene ikke oppfylles og oppleves. De hevder at det ikke er ikke forkynnerne og ledernes feilslåtte og skadelige markedsføring av muligheter som de ikke kan levere, som er skyld i alle de skuffende erfaringer. Det er det sårbare mennesket selv som har mangler og lyter i sin tro, følelsesliv eller evner som hindrer at helbredelsene skjer, påstår de.

Er det slik religiøs praksis Jesus ber Gud oss ut for å bedrive i dagens fortelling fra Det nye testamentet?

Slett ikke, og jeg gjentar: Slett ikke! Salmistens livsvirkelighet er langt nærmere kjernen i vår sendelse når han beskriver sin egen og menneskets grunnleggende livserfaring slik, i form av en bønn:

«Vær ikke langt fra meg, for nøden er nær, og det er ingen som hjelper».

Det er vi som er Guds hender i verden, og Jesus viser oss hvordan vi skal være og bruke dem.

Jesus viser oss for det første er at han forkynte at Guds rike er styrt av Guds nåde. Jesus ligner Guds rike med faren som tar imot den bortkomne sønn og sennepsfrøet som bærer i seg kraft til å bli et stort tre. Jesus gjør barn, fattige og utstøtte til Gudsrikets forbilder, alt forankret i Guds kjærlighet og nåde. Guds rikes fundament er Guds nåde, og ikke mennesker visjoner.

For det andre bryter Jesus opp fra de sterke tradisjonene som knyttet sykdom, plager og nød til Guds straff. Jesus viser tvert om at Gud bryr seg særlig sterkt om mennesker som gjennomlever kritiske livsfaser. Jesus viser oss at Gud ikke møter nød med fordømmelse og krav til lydlig religiøs adferd, men med inderlig medfølelse. Gud bryter forestillingen om en skaperordning som gjør at vi høster det vi sår og at høstens kvalitet er uttrykk for Guds bedømmelse av våre liv.

Det er nemlig ikke slik at Gud observerer våre sykdommer og våre plager fra en distanse og gir oss karakterer. Gud ber oss ikke komme ut i ørkenen fjernt fra dagliglivet for å høre og se mektige gjerninger.

Jesus viser oss for det tredje at Gud går inn i byer og landsbyene der folk bor, han går på gater og torg som den svenske presten og salmedikteren Tore Littmark uttrykte i en salme som var helt sentral i mitt ungdomsmiljø for 50 år siden. Borgs første biskop Per Lønning brukte Littmarks salmetittel i sin prekensamlingen fra Borg bispedømme, da han ga den tittelen: «Gud går her på jorden». Det betyr nettopp ikke at vi er utlevert til en stadig leting etter mirakuløse manifestasjoner av Guds tilstedeværelse. Tegnene på Guds nærvær finnes her vi er, i hverdagens glimt av kjærlighet og skapelse.

Men fremfor alt ga Gud oss møtepunktet i dåpen og nattverden, stedene der vi inviteres til å erfare Guds ultimate medfølelse i Jesu korsfestelse og død med oss og for oss, og sennepskornets kraft til overvinne døden og smerten i Jesu oppstandelse. Guds tilstedeværelse er ikke avhengig av din og min opplevelse av mirakuløse åpenbaringer, men en stille tillitt til at Gud kommer til oss som korsfestet og oppstanden i vannet, brødet og vinen. Det er denne tilstedeværelsens mysterium som har båret kirken i 2000 år i de mest forskjellige kulturer og under alle slags levekår og betingelser.

I 1000 år har dette tilstedeværelsens mysterium vært feiret og erfart her i Sarpsborg. Menneskenes levekår og livsform har forandret seg mye i løpet av disse 1000 årene. Til tider har Tune vært stedet der underet skjedde. Men tvers gjennom alle forandringer har tilstedeværelsens mysterium hadde en gjenkjennelig form i vannet, vinen og brødet. Det skaper et felles bånd for menneskene her gjennom alle disse 1000 årene.

I dag feirer vi 1000 år i Sarpsborg kirke, kirken midt i byen, bygget der folk lever og virker. Midt i byen finnes et sted der sårede og fortvilte mennesker kan komme inn i og se og kjenne og smake at Gud er tilstede med inderlig medfølelse og nåde, her kan vi ha tillit til at Guds Hellige Ånd er nær i mysteriets stillhet når vannet sildrer og smaken av brød og vin fester seg på tungen vår.

Det er kanskje ikke storslått, men det er tilgjengelig for alle slags folk, på alle steder og til alle tider, gjenkjennbart og derfor trygt, uavhengig av fellesskapets kvaliteter og presten eller biskopens dyktighet og oppfatninger.

Sarpsborg kirke er ikke enda et sted for den religiøse nomade på leting etter mirakler, det er sted for pilegrimen som trenger et sted å hvile i Guds nåde og kjærlighet.

I dette rommet er luften og Ånden forenet i det ombygde orgelet og den lyd som formes når luftens energi omgjøres til toner og musikk. En bedre markering av kirken som sted for Guds Hellige Ånds tilstedeværelse midt i Sarpsborg by kan ikke tenkes. Orgelet er Guds Ånds pust som omgjør alle slags menneskelige erfaringer til hørbar lyd for fellesskapet. Musikken i Åndens pust i orgelpipene med kantorene som forvaltere, rommer hele menneskelivets erfaringer slik vi kjenner dem og som Bibelen - denne utrolige kilde til å finne ord til all vår livsfølelse - rommer. Ånden hjelper oss i orgelet til å finne ensomhetens sårhet, Gudsforlatthetens desperasjon, smertens dissonans og gledens og takknemlighetens frigjørende lovsang. Åndens vind og luft og pust – alt samme ord på hebraisk - gjør dette rommet til et sannhetens og ærlighetens rom slik at vi hører og kjenner den virkelighet Gud kommer til i nådens midler.

Så sendes vi ut av høsten Herre for å være hverandres hjelpere og tegn når mennesker er forkomne og hjelpeløse. Når vi er forkomne og hjelpeløse er vi utlevert til at andre menneskers har visdom og kraft til å være tegn på Guds kjærlighet og nåde i våre liv. Å bære hverandres byrder er å oppfylles Jesu oppdrag og sendelse.

Det er pilegrimens vei å se hvordan Guds Ånd virker i alt levende og gir glimt av himmel i en verden der vi alltid vil erfare sykdom og plager. Løfter om å løfte oss ut av dette livsrommet og inn i en annen virkelighet i denne verden, er forførende tale som ikke uttrykker medfølelse, men legger steiner til byrdene mennesker bærer.

Det skaper storhet over livene hver og en av oss lever, at nettopp du og jeg i glimt kan være Åndens redskap i å gi livsglede og livskraft til forkomne og plagede mennesker. Større kan det ikke tales om oss. Det gir trøst i fortvilelsen at Gud aldri slipper oss, men arbeider hele tiden for at noen kan være ditt og mitt bønnesvar.

La oss hjelpe hverandre til å leve mysteriet vi erfarer i Åndens handlinger her i kirkerommet, til enkle og konkrete handlinger for andre slik at mennesker erfarer mer av Guds rike på jord, eller mer himmel på jord som vår visjon uttrykker det.

Byen har trengt kirken i sentrum i 1000 år. Dagens mennesker kommer fortsatt til å trenge en ledsagende kirke og et åpent kirkerom midt i byen, til menneskenes glede og til Guds ære. Det er kirkens gave til 1000-årsjubilanten.